

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ
ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО– ЕКОНОМСКИХ НАУКА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 8. јула 2016. године, формирана је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата МА Стефана Недељковића **“Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације”**, у следећем саставу:

1. Ред. проф. др Љубодраг Димић, Филозофски факултет Универзитета у Београду
2. Ред. проф. др Слободан Самарџић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду
3. Ред. проф. др Драган Симеуновић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научног већа Факултета политичких наука подноси следећи

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат Стефан Недељковић рођен је 11. септембра 1988. године у Крагујевцу, Р. Србија.

ШКОЛОВАЊЕ

2003-2007   Прва крагујевачка гимназија-Крагујевац

2007-2011   Факултет политичких наука Универзитета у Београду

стечено звање: дипломирани политиколог за међународну политику

2011-2012 Факултет политичких наука Универзитета у Београду

стечено звање: мастер политиколог за међународну политику (европске интеграције)

назив мастер рада „Европска унија као глобални актер и међуетнички сукоби у БЈР Македонији“

УСАВРШАВАЊА

2010-2014 Београдски међународни модел Уједињених нација, део организационог тима, Београд

2011 Народна скупштина Републике Србије, стажиста, Београд

2012 Канцеларија за европске интеграције, стажиста, Београд

2012-2014 Факултет политичких наука, сарадник у настави

2015 Центар за европске политике, стажиста, Београд

Списак објављених радова:

-„Европеизација Србије“, часопис Међународна политика, 2014

-„Односи Србије и Косова у контексту европских интеграција“, часопис Култура полиса, 2014

-„Односи ЕУ и Русије : Прагматично или стратешко партнерство?“, часопис Култура полиса, 2014

Списак награђиваних радова:

-„Случај риболова између Велике Британије и Норвешке“, Задужбина Миливоја Јовановића и Луке Ћеловића, 2012/2013

-„Односи ЕУ и Јапана-перспективе и изазови“, Japan Tobacco International, 2012/2013

-„Правно-политички аспекти односа између ЕУ и Косова у контексту европских

МА Стефан Недељковић је, како се види из његове биографије, током свог школовања био у прилици да стекне потребна знања из области политичких наука, што му је, поред обављања веома сложених послова, било од велике помоћи приликом израде докторске дисертације. Три научна рада објављена у домаћим часописима говоре у прилог томе да је кандидат већ у великој мери формиран истраживач, те додатно уверавају комисију у научну оправданост и значај поднете докторске дисертације.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата МА Стефана Недељковића, на тему **“Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације”**, износи по обиму 399 страна од чега тридесет страна заузима списак литературе.

Поред увода, дисертација садржи још четири поглавља и закључна разматрања. Поглавља су: „Глобализација и европеизација-комплементарни или супротстављени феномени?“, „Анатомија међуетничких сукоба на Косову и Метохији“, „Трансформативна моћ ЕУ и нормализација односа између Србије и Косова и Метохије у контексту европских интеграција“ и „Београд и Приштина на путу нормализације односа“, која су подељена на више тематских целина, а свака целина на више потпоглавља.

Докторска дисертација МА Стефана Недељковића представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Основна полазишта заснована су на обимној, како домаћој, тако и страниј литератури, а у раду се аутор позива и упућује на разноврсне и бројне изворе. Текст дисертације обогаћен је неопходном ваљаном аргументацијом на основу обављеног аналитичког увида у 321 консултовану библиографску јединицу домаћих и страних аутора, као и разноврсну грађу, о чему сведочи и 490 фуснота, сасвим примерене научном

задатку. Тачније, приликом израде докторске дисертације кандидат је користио не само монографије, научне и стручне радове великог броја домаћих и страних аутора, већ и резолуције, стратегије, извештаје, програме, законе, као и друга правна аката која се односе на предмет истраживања.

Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и Универзитетске библиотеке “Светозар Марковић” утврђено је да до сада код нас није брањена докторска дисертација под поменутиим или изразито сродним насловом.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације МА Стефана Недељковића је *успешност процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини у условима глобализације*. Анализа овог процеса обухвата начине и интензитет којим ЕУ, кроз процес европских интеграција, производи промене приступа Србије, као државе кандидата за чланство у ЕУ, проблему косовске независности и свеобухватног политичког односа са косовским властима. Уз ове две групе фактора, кандидат је анализирао и друге алтернативне факторе, попут стратегија и инструмената које ЕУ користи у процесу европских интеграција. Један од таквих инструмената је и политичко условљавање, као и повремени недостатак кредибилитета критеријума за приступање ЕУ, због чега ниједна од страна у процесу успостављања политичких односа заправо не приступа овом проблему на основу истинске посвећености већ на основу очекиваних користи и трошкова. Поред тога, кандидат анализира и ограниченост трансформативне моћи ЕУ, али и ограничености процеса на механизме који су усмерени одозго - на доле.

Такође, кандидат у оквиру обраде предмета дисертације разматра комплексност концепта моћи, посебно са аспекта европских интеграција, стратегија и мера држава-чланица ЕУ у оквиру процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини и политичких мера усмерених на пружање подршке, али и на ометање овог процеса.

Временски, истраживање обухвата раздобље од краја Хладног рата до данас, а просторно се односи на простор Републике Србије (са посебним освртом на територију АП Косово и Метохија), као и на државе-чланице ЕУ и НАТО-а.

Проблем који је у овој докторској дисертацији разматран захтевао је и теоријско одређење политике и политичких аспеката процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини, односно формирање нарочитог категоријалног апарата који ће кандидат користити у даљем току истраживања, што је кандидат учинио у складу са водећим ставовима о том питању у релевантној и рецентној научној и стручној литератури.

Комисија констатује да је кандидат ради обраде свог предмета истраживања не само формирао одговарајући категоријални апарат, већ да је потом у свом раду и доследно употребљавао основне појмове у значењу изведених стручних категорија у политичкој науци. Кандидат је приликом обраде прихваћене теме, пре употребе важних појмова и категорија, уз то нагласио и разлике које постоје у савременој политичкој теорији у погледу тих категорија, а њихова употреба код разних аутора је тачно објашњена.

Циљ овог истраживања се непосредно односио на научна сазнања о предмету истраживања имајући у виду и чињенице које су њима одређене. Следствено томе, могу се издвојити *научни* и *друштвени* циљеви ове дисертације.

Као **научни** циљеви овог истраживања означени су, пре свега, научна дескрипција примењена на ниво прилагођености Србије и Косова и Метохије захтевима ЕУ у преговарачком поглављу 35, тј. по питању успостављања политичких односа односа, али и научно објашњење истог феномена кроз детаљну анализу приступа у овој области, уз помоћ релевантних истраживања из области европских интеграција, емпиријских истраживања Канцеларије Владе Србије за европске интеграције, званичних докумената Владе Србије и Европске комисије, као и емпиријског истраживања, пратећи утицај политичког условљавања Европске уније и степена ефикасности тог инструмента.

Остварени **друштвени** циљеви овог рада су понуда могућих решења у подстицању тренда раста успешности процеса успостављања политичких односа између две стране, али и усмеравање пажње јавности на ово веома важно питање данашњице. У ту сврху кандидат наводи да је неопходно повезати се са структурама грађанског друштва како би се резултати осетили од дна ка врху, а затим пружити решења државном руководству које ће спровести програме едукације државних службеника и грађана о процесу европских интеграција и о ономе што се назива *успостављање политичких односа између Београда и Приштине*. Такође, један од главних друштвених циљева овог рада је и указивање властима у Београду и Приштини на неопходност започињања дијалога о кључним проблемима које Србија и Косово и Метохија деле на путу ка чланству у ЕУ у циљу преношења и размене искустава.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У складу са предметом и циљем истраживања, кандидат је дефинисао општу и четири посебне хипотезе.

Генерална хипотеза кандидата МА Стефана Недељковића је да је *досадашњи процес успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини* *недовољно успешан, као и да овај процес део ширег процеса европеизације.*

Овако постављена генерална хипотеза подразумевала је следеће битне *посебне хипотезе:*

- 1. Процес европеизације је једним делом прозвод процеса глобализације.*
- 2. Национализам је основна полуга изградње нових националних држава на тлу бивших социјалистичких федерација.*
- 3. Политичко - војни процеси од 1999. године до данас су имали за циљ обезбеђивање независности Косова и Метохије.*

4. *Да би процес успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини био успешан, неопходно је да услови буду јасни, кредибилни и легитимни.*
5. *Централно место у примени политичког условљавања у процесу европских интеграција, имају државе чланице ЕУ, посебно Немачка.*

Комисија констатује да је кандидат у својој докторској дисертацији научно потврдио како своју главну хипотезу тако и све из ње изведене посебне хипотезе што указује на исправан научни и истраживачки приступ.

4. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Докторска дисертација МА Стефан Недељковића **“Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације”** садржи поред увода, закључка и списка коришћене литературе још четири поглавља.

Први (уводни) део обухвата формулацију проблема истраживања, одређење предмета и циља дисертације, хипотетички оквир, методе које су примењене, као и очекиване резултате и пројектовани научни допринос.

Други део „Глобализација и европеизација-комплементарни или супротстављени феномени?“, чини садржај подељен на две целине у којима кандидат анализира утицај глобализације на настанак и решавање међуетничких сукоба, као и концепта европеизације. Такође, кандидат у овом поглављу анализира утицај настанка новог светског поретка након краја Хладног рата на развој међуетничких сукоба, посебно сукоба на Косову и Метохији.

У првој целини „Глобализација и међуетнички сукоби“, кандидат указује на значење термина *глобализација* и термина *европеизација*. У овом поглављу се

анализирају сличности и разлике природе оба процеса. Кандидат сматра да се за разлику од глобализације, која је почела након Другог светског рата са стварањем Уједињених нација, европеизација односи на приближавање политичких, економских и културних веза међу народима и државама у Европи, и самим тим је очигледна сличност са ширим процесом глобализације. Процес европеизације је овде приказан не само као „мања“, европска, верзија процеса глобализације, већ и као филтер кроз који токови глобализације морају да прођу на путу ка појединачним државама. Кандидат указује на везу између токова глобализације и појаве међуетничких сукоба. Главна претпоставка је да глобализација, супротно увреженом схватању да спречава појаву међуетничке нетрпељивости и дистанце, управо храни ову врсту супротстављености међу етничким групама. С друге стране, у овом поглављу истакнуто је да се процеси европеизације и европских интеграција могу посматрати као логичан одговор европских држава на све већи утицај процеса глобализације, односно, као адаптациони одговор на промене које глобализација носи са собом. Кандидат наводи да се европеизација одвојила од процеса глобализације из којег је поникла, па је због тога заправо назива специфичним типом глобализације, односно *регионалном глобализацијом*, процесом који може помоћи у трансформацији међуетничких конфликта.

У другој целини, насловљеној *„Нови светски поредак и улога САД и осталих западних сила у рату за Косово и Метохију“*, кандидат указује на то да је амерички председник Буш увео концепт „новог светског поретка“ као начина за уређење међународних односа након краја Хладног рата, а који ће бити заснован на концепту отворених граница. САД и НАТО су деловали једнострано, маргинализујући улогу УН због могућег отпора у вези са интервенцијом у СР Југославији. Поред тога, кандидат сматра да је интервенција послужила САД као прилика да потврде водећу улогу у контроли трансатлантског савеза и европског континента. НАТО је у случају Косова и Метохије створио концепт „хуманитарне интервенције“, као инструмент за проналажење разлога постојања тог савеза, у светлу уништења совјетске претње, а САД и европски савезници су имали намеру да овом интервенцијом и подржавањем Албанаца, покажу свету да њихови интереси и активности нису *a priori* уперени против муслимана.

Треће поглавље, насловљено „*Анатомија међуетничких сукоба на Косову и Метохију*“, састоји се од девет целина у којима кандидат анализира, поред историјског прегледа сукоба на Косову и Метохији, и концепт територије и њене вредности за етничке групе које је насељавају. Поред тога, у овом поглављу, кандидат анализира и утицај концепта национализма на развој и динамику међуетничких сукоба на Косову и Метохији, као и утицај косовског мита и концепта тзв. Велике Албаније на динамику и исход међуетничких сукоба који су се одвијали на Косову и Метохији деведесетих година прошлог века.

У првој целини под називом „*Историјски преглед сукоба на Косову и Метохију*“, кандидат је представио историјски преглед сукоба на Косову и Метохији и то анализом његових генератора. У овој целини, кандидат се осврће на дешавања на Косову и Метохији током историје и то од периода Отоманског царства, преко периода стицања независности Србије 1878. године, до савременог доба и краја Хладног рата.

Кандидат истиче да се корени међуетничке нетрпељивости на Косову и Метохији могу пратити још у далекој прошлости, али да су корени савременог сукоба на Косову и Метохији, последица политичких одлука југословенских власти у периоду од 1946. године до 1974. године, када је Косову додељен статус аутономне покрајине, која је практично изједначена са осталим републикама бивше Југославије. Кандидат посебно указује на проблем фрустрације јер ни Срби ни Албанци нису били задовољни статусом Косова и Метохије, што је и кулминирало након Титове смрти 1980. године. Међутим, кандидат наводи да је клица експлозивних намера посејана 1987. године са доласком Слободана Милошевића на чело Србије, који је прилично успешно „играо на карту“ српских националних осећања. Он не само да је подстицао националистичка осећања српског становништва на Косову и Метохији, него је својим поступцима помогао бујање албанског национализма на Косову, док му је дезинтеграција Југославије са slabим федералним структурама омогућила прилику да стекне и консолидује моћ у држави. Кандидат анализира догађаје из 1989. године, када је Милошевић укинуо

аутономију Косова, и када су избили масовни протести у Приштини, али и када су укинута Приштински универзитет и медији на албанском језику. Кандидат указује на то да од 1991. године и уочи распада Југославије, албански политички врх на Косову и Метохији, на челу са Ибрахимом Руговом, настоји да придобије подршку западних земаља за отцепљење Косова од Србије и то најпре приликом одржавања мировне конференције у Лондону 1992. године и након тога у Женеви, на којој је први пут разматран проблем Косова, и то у области образовања.

Кандидат се у овој целини осврнуо и на анализу улоге терористичке Ослободилачке војске Косова, која постаје један од главних актера процеса на Косову и Метохији 1998. године, док је умерени Ругова пао у други план. У овој целини се на неколико места истичу сами терористички напади на српску полицију и грађане. У овом делу се са посебном пажњом анализира политика притисака коју је спроводио НАТО, када је 1998. године донео одлуку о нападу на Југославију, па је затим одложио, како би Милошевић пристао на све услове. Такође, у овој целини, кандидат посебно анализира пропале преговоре у Рамбујеу 1999. године, указујући на низ неправилности и бројне препреке које су западни званичници постављали пред Југославију. По мишљењу кандидата, бомбардовање Југославије 1999. године било је изузетно важно не само због тога што је то био први пут да је НАТО деловао ван свог подручја, него и зато што је то био први пут да је НАТО пружио подршку некој терористичкој организацији против суверене државе.

Комисија сматра да је методолошки исправно и за укупни квалитет дисертације од користи то што кандидат МА Стефан Недељковић у овом делу рада даје и сложене класификације глобализације, европеизације и стања у међународним односима након краја Хладног рата, имајући у виду пример Југославије као својеврсног експеримента за успостављање новог светског поретка, укључујући битне статистичке податке и класификације према критеријумима средстава и циљева.

У другој целини, која носи назив „*Територија као вредност*“, кандидат анализира теоријске приступе узроцима међуетничких сукоба, посебно са аспекта значаја територије за одређену етничку групу. Кандидат наводи да је територијалност феномен који није пратио детериторијализацију која је изазвана

процесом глобализације. У овој целини се понуђена је и дефиниција територијалности и то тако да се она препознаје као покушај појединца или групе да утиче на људе, феномене и односе или да их контролише, тако што ће успоставити и дефинисати контролу над неким географским подручјем. Поред тога, кандидат посебно истиче важност идентификације појединаца и група са одређеном територијом, као и јачину те идентификације јер, у оним случајевима у којима често долази до насилних конфликта, територијалне претензије су од суштинског значаја за понашање политичких елита јер је територија валута којом се оне служе.

Трећа целина носи назив „*Улога национализма у борби за Косово и Метохију*“. У овој целини, кандидат нуди детаљну анализу услова и разлога за настанак националних држава. Наиме, у овом делу се пажња усмерава на то да су некадашње комунистичке елите, али и припадници прогоњене албанске емиграције, пожурили након почетка распада Југославије, да остваре своје националне циљеве стварањем етнички хомогене националне државе на Косову. Другим речима, кандидат тврди да је у стварању националне државе на Косову пресудан значај имао како етницитет, тако и похлепа за влашћу на малој територији, а да је колективистичка идеологија национализма очигледно заменила другу колективистичку идеологију социјализма. Идеје попут етницитета, религије и културе су стога кључни инструменти моћи и утицаја, пре свега зато што играју централну улогу у практиковању легитимитета и власти. Све ово кандидат на прегледан начин доказује на примеру албанске етничке заједнице и њене повезаности са простором Косова, као и на примеру српске заједнице, која Косово доживљава такође својим. Међутим, кандидат истиче да су управо симболички аспекти повезаности са неком територијом искоришћени од стране политичких елита. На примеру бујања етничког национализма у Србији и на Косову и Метохији, видећемо да се он не може објаснити тврдњама о исконској мржњи међу народима, већ *прикривеним партикуларизмом*, који је одраз амбиција политичких елита које су мобилизовале страх јавности задирјући у митове и потискујући свако противљење које би представљало опасност по њихове привилегије.

У четвртој целини под називом „Улога „косовског мита“ у српско - албанском сукобу“, кандидат испитује утицај косовског мита у међуетничким сукобима на Косову и Метохији и на који начин је он инструментализован од стране политичких елита. Наиме, у овом делу дисертације се наводи да је Слободан Милошевић изградио своју политичку каријеру у Србији на наводној одбрани српске мањине у покрајини. Стога, изгубити Косово било би исто као изгубити преостали легитимитет који је за њега извор подршке. Кандидат наводи и то да је кулминација националног одушевљења косовским митом забележена управо на Видовдан 1989. године, на митингу на Косову пољу, на обележавању 600. годишњице Косовског боја, а у организацији Слободана Милошевића. Из анализе коју нуди кандидат, јасно се наслућује да је Милошевић вешто искористио незадовољство српског народа како би извршио велику мобилизацију маса и уперо је против захтева Албанаца и то тако што је указивао на то да он само жели да оствари српске националне интересе. У овој целини, кандидат се посебно бави анализом концепта етничког фундаментализма, који је Милошевић искористио не само како би уперо захтеве Срба на Косову и Метохији против захтева Албанаца, већ и како би пронашао унутрашњег непријатеља, потенцијалне издајнике, уљезе, јер су национални митови увек засновани на хомогенизацији, јединству и „чистоћи“ нације.

У наредној целини, која носи назив „*Велика Албанија-стварност или заблуда?*“, кандидат посебно анализира још један битан елемент међуетничких сукоба на Косову и Метохији-концепт Велике Албаније. Наиме, кандидат наводи да сама идеја Велике Албаније није тако дуговечна као неке друге „велике“ идеје, већ да јој се корени могу наћи пре свега у 19. веку, тачније 1878. године када се уздигла прва албанска националистичка организација - Призренска лига. Основни задатак Лиге је стога био да се предупреди губитак територија насељених Албанцима, као и да врши агитацију за уједињење у једну аутономну албанску провинцију у оквиру Турског царства. Кандидат тврди да, иако Призренска лига није опстала, идеје су, и даље присутне, јер су се албански политички лидери, касније окупљени у Пећку лигу, залагали за борбу за тзв. албанске територије против словенских народа. Кандидат наводи и низ других примера у овом правцу,

од захтева албанских политичких лидера на мировној конференцији у Лондону 1912. године, када још једном нису успели у својој намери, до формирања тзв. Комитета за одбрану Косова 1918. године. Међутим, према мишљењу кандидата, ове идеје, иако неостварене, преживеле су тест времена и албански лидери су успели да припоје све наведене територије тзв. Великој Албанији за време Другог светског рата, али под управом Италије, која је окупирала Албанију. Не само да је идеја преживела након краја Хладног рата, него се у освит рата на Косову и Метохији, активно приступило остварењу тог циља, што кандидат Стефан Недељковић поткрепљује анализом разних докумената, попут докумената Албанске академије наука и Платформе природне Албаније Коча Данаја из 2009. године. Такође, у овој целини се наводе и други примери који говоре о виталности концепта Велике Албаније, попут запаљивих говора албанског премијера Едија Раме, сукоба у Македонији 2001. године и покушаја отцепљења југа Србије од стране тзв. Ослободилачке војске Прешева, Бујановца и Медвеђе. Посебно место у овој целини заузима и анализа ратних злочина, почињених на Косову и Метохији, јасно повезујући садашњи политички врх косовских Албанаца са тим злочинима.

Следећа целина овог поглавља носи назив *„Дешавања након рата и успостављање самоуправе на Косову и Метохији“*. У овој целини, кандидат износи резултате анализе више статистичких података које је прикупио током истраживања, а који се односе на демографска кретања пре и непосредно након рата а Косову и Метохији 1999. године, како би указао на последице међуетничких сукоба и међународне интервенције. Такође, кандидат тврди да се одговорност за протеривање цивилног становништва са простора Косова и Метохије налази управо у седиштима и мисијама међународних организација, а не само у Београду и Приштини. Поред тога, у овој целини кандидат анализира бројне документе и споразуме, посебно Војнотехнички споразум из Куманова, који је, по мишљењу кандидата, практично озваничио капитулацију СР Југославије, али и крај рата. Сем тога, кандидат описује и ситуацију у јужној Србији уочи и за време побуне Албанаца, која је успешно угушена, пре свега захваљујући подршци НАТО-а, чији челници су сматрали да би била грешка да се дестабилизује и тај део Србије.

Посебно место у овој целини заузима анализа Резолуције 1244, у којој кандидат наводи да је та резолуција документ који можемо окарактерисати као договорену поделу управљања над територијом Косова и Метохије. Кандидат наводи да је ова резолуција заправо имала за циљ да се Косово и Метохија изузму из система Републике Србије, а не само заустављање рата, посебно имајући у виду успостављање Уставног оквира за Косово. Када говоримо о Републици Србији и реакцијама на дешавања на Косову и Метохији, треба рећи да кандидат темељно анализира све доступне резолуције, уредбе и документа, које је прикупио, што је оправдао неопходношћу објашњења еволуције приступа Србије овом проблему.

У оквиру ове целине, налази се и посебан одељак који носи наслов *„Неуспех политике 'стандарди пре статуса' и насиље 2004. године“*. Кандидат у овој потцелини анализира тзв. политику „стандарди пре статуса“, која је била званично прихваћена од стране УНМИК-а и западних земаља, а која је заправо требало да помогне косовским институцијама у изградњи мултиетничког друштва пре него што се статус покрајине одреди у преговорима са Београдом. Кандидат пажљиво анализира све сегменте ове политике и свих услова који су постављени пред косовске институције, попут владавине права, безбедности, успостављања дијалога са Србијом и повратка прогнаних.

У овој целини, кандидат такође наводи дешавања из 2004. године, која су везана у великој мери за убиства српске и албанске деце, што је проузроковало насиље над српским становништвом и прогон цивила са Косова и Метохије. Кандидат наводи да до праве истраге насиља никада није дошло, а да је и мисија ЕУ која је касније упућена на Косово, одустала од даље истраге због наводног недостатка доказа. По мишљењу кандидата, након што је Каи Еиде сачинио извештај о овим догађајима, постало је јасно да мисија УН није успела да оствари све што је требало и да је незадовољство на Косову расло из дана у дан, а да је узрок недостатак политичке воље, неспремност да се расељени позову да се врате својим кућама, али и отпор локалног становништва. Након овог извештаја, по мишљењу кандидата, политика „стандарди пре статуса“ је доживела крах и морала је бити замењена другачијом врстом политике. Та нова политика носила је назив „и статус и стандарди“, а главни творац је био, како наводи кандидат, Данијел

Сервер, а не Каи Еиде, како многи сматрају. Према мишљењу кандидата, ова политика је за циљ имала добијање чврстих међународних гаранција за безбедност Срба, али и четири "не" – спречавање повратка Косова под управу Београда, спречавање поделе Босне или Македоније, забрану отуђивања српске имовине и споменика на Косову, и забрану насиља.

У целини под насловом *„Преговори о статусу Косова и Метохије уз посредовање Мартија Ахтисарија“*, кандидат анализира структуру преговора о одређивању коначног статуса Косова и Метохије из 2007. године, уз посредовање специјалног представника Генералног секретара УН, Мартија Ахтисарија. Наиме, по мишљењу кандидата, прави посредник у преговорима није био Марти Ахтисари, већ тзв. Контакт група, и то онај део који се односио на западне силе, које су одлуку донеле давно пре почетка преговора. У овој целини, кандидат износи низ неправилности самог процеса, који се тичу не само потпуно супротстављених позиција страна у преговорима, већ и потпуног одсуства флексибилности међународних посредника, који су у преговоре, по мишљењу кандидата, ступили са већ утврђеним ставом о томе какав треба да буде коначан статус покрајине. Кандидат тврди да преговори о статусу Косова заправо нису били само преговори, или преговори у свом чистом облику, већ облик медијације, или посредовања, који је комбинован са елементима преговора и добрих услуга, или боље речено облик *посредованих преговора са већ утврђеним решењем*, што поткрепљује и упоредном анализом више међународних докумената који се баве дефинисањем међународних преговора, пре свега Повеље УН, али и Приручника УН за мирно решавање спорова. Такође, кандидат износи и низ предлога о томе каква улога међународних посредника треба да буде, као и томе да, кад преговори почну, посредник мора најпре поставити неке основне циљеве тих преговора, односно он мора имати идеју у ком правцу ће све ићи, без одређивања коначног исхода, јер је утврђивање исхода најбоље постићи у директним преговорима, и то када су они плод разговора између страна, што је по мишљењу кандидата, било потпуно одсутно током преговора о коначном статусу Косова и Метохије.

Последња целина овог поглавља, која носи наслов *„Једнострано проглашење независности Косова и мишљење Међународног суда правде“*, бави

се анализом ситуације након неуспеха преговора о коначном статусу Косова и Метохије, а хронолошки се углавном односи на 2008. годину. Кандидат у овој целини пажљиво анализира сва доступна документа која се баве овом темом, посебно Повељу УН и Завршни акт из Хелсинкија, имајући у виду упућени захтев Генералне скупштине УН, на предлог Србије, за саветодавно мишљење Међународног суда правде о независности Косова. Након анализе саме пресуде, кандидат анализира и ситуацију и потезе које је Србија повукла након доношења пресуде, што се пре свега односи на предлог резолуције који је Србија, уз помоћ Русије, хтела да поднесе Генералној скупштини УН на усвајање, а који се односио углавном на то да се питање сецесије третира тако да право Албанаца на отцепљење није потврђено и да се статус Косова мора одредити у преговорима са Београдом. Кандидат указује на бројне проблеме на које је такав предлог резолуције наилазио, да би на крају био и повучен после притиска који је дошао из Вашингтона, а уместо њега био је поднет други, разводњени, предлог резолуције у сарадњи са ЕУ и САД. Овом резолуцијом, по мишљењу кандидата, отворен је пут отпочињању тзв. нормализације односа између Србије и Косова и Метохије и решавању најпре *техничких питања*, која су се, по његовом мишљењу, заправо претворила постепено у политичка питања и још један од инструмената политичког условљавања у процесу европских интеграција.

Четврто поглавље дисертације носи назив *„Трансформативна моћ ЕУ и нормализација односа између Србије и Косова и Метохије у контексту европских интеграција“* и састоји се од три целине и 2 посебна одељка, односно потцелине. У оквиру овог поглавља, кандидат повезује процес придруживања Србије ЕУ и проблем Косова и Метохије. Кандидат у овом поглављу анализира процес европских интеграција Србије од самог почетка до данас, од периода постојања СР Југославије, односно Србије и Црне Горе, па до 2016. године.

У првој целини под насловом *„Процес придруживања Србије Европској унији и проблем Косова и Метохије“*, кандидат анализира не само политику тзв. регионалног приступа која је промовисана 1997. године, већ и еволуције те политике у политику стабилизације и придруживања која је промовисана 1999. године. Кандидат са посебном пажњом објашњава политику „двоструког колосека“

у случају постојања Србије и Црне Горе, али и проблем сарадње са Хашким трибуналом, који је дуго био главна препрека европским интеграцијама Србије, да би се на крају испоставило да је, по мишљењу кандидата, то био секундарни проблем, у односу на оно што се показало правим проблемом-проблем статуса Косова и Метохије. Своје тврдње кандидат поткрепљује анализом ситуације у вези са ступањем на снагу Прелазног споразума и самог Споразума о стабилизацији и придруживању, где се испоставило да одлука о наставку процеса европских интеграција не зависи од испуњења Критеријума из Копенхагена, већ искључиво од политичке воље држава чланица ЕУ. У овој целини заправо кандидат доказује да је процес европских интеграција суштински политички и да се према захтевима ЕУ треба опходити управо тако, посматрајући их као политичке услове.

У наредној целини, која носи назив *„Дијалог/преговори између Србије и Косова и Метохије о нормализацији односа“*, кандидат се бави процесом који је започет 2011. године уз посредовање ЕУ. Оно чиме кандидат започиње ову целину јесте појмовно разликовање термина дијалог и преговори, да би након пажљиве анализе закључио да се овај процес не може класификовати ни у једну постојећу форму мирног решавања спорова, него да је хибридан по својој природи. Међутим, најочљивији део ове целине је свакако анализа постигнутих договора између Београда и Приштине од 2011. године, до данас, почев од регионалног представљања Косова, преко царине, универзитетских диплома, преко управљања прелазима, катастра, матичних књига и па до слободе кретања. Међутим, кандидат такође анализира и позицију Србије у односу на проблем Косова и Метохије од тренутка промене власти 2012. године, нарочито у светлу усвајања Политичке платформе за разговоре са представницима привремених институција самоуправе у Приштини из 2013. године, повезујући јасно политику претходних власти са политиком нове Владе Србије, али уз истовремено истицање еволуције те политике у погледу суверенитета Републике Србије, попут жеље за стварањем српске аутономне области на Косову и Метохији.

У потцелини под називом *„Бриселски (не)споразум“*, истраживање је усмерено на анализу тзв. Бриселског споразума, који је постигнут између власти у Београду и Приштини 2013. године. Кандидат најпре пружа детаљан опис овог

споразума, а потом констатује да, иако је овај договор наизглед у сагласности и са претходно усвојеном Платформом Владе Републике Србије, која је такође предвидела стварање таквог ентитета, он је ипак двосмислен, јер се може тумачити на више начина. И док албанска страна инсистира на томе да ће Заједница српских општина, као плод Бриселског споразума, бити нешто попут невладине организације, без суштинских надлежности, српска страна с друге стране, инсистира на томе да Заједница буде нешто налик Републици Српској у Босни и Херцеговини, али са нешто нижим надлежностима од федералне јединице, што ће на неки начин и бити остварено, како кандидат сматра, и поткрепљује анализом правне природе Заједнице српских општина и њених надлежности.

С друге стране, кандидат Стефан Недељковић сматра да, иако је ово први пут да су се Београд и Приштина, макар начелно договорили око нечега, сам процес је веома рањив и нестабилан. Не само да ЕУ константно мења став, него из неких држава чланица стално долазе нови услови, које би Србија требало да испуни, што кандидат доказује увидом у различите документе који садрже те услове, попут закључака Европског савета и резолуција Европског парламента. Кандидат поред тога, анализира и еволуцију ставова свих важнијих институција ЕУ, Комисије, Савета и Парламента према Србији, а у светлу проблема независности Косова, идентификујући управо несагласје између њих као једну од препрека у самом процесу успостављања политичких односа са Приштином. Стога, по мишљењу кандидата, ЕУ пати од

- *недостатка политичке спремности,*
- *недовољне кохерентности држава чланица,*
- *недовољних капацитета и*
- *несамосталности у безбедносним питањима*

Кандидат тврди да решавање сукоба мора да дотиче саме узроке и динамику међуетничке нетрпељивости. Решавање овог сукоба мора да пође од трансформације дискурса, перцепције, односа и интереса између страна у сукобу на дужи рок, а процес изградње институција, у који се кренуло потписивањем Бриселског споразума, мора да превазиђе антагонизам између страна.

Поред тога, у овој потцелини, кандидат пружа детаљан увид у процес децентрализације на Косову и Метохији, констатујући да је свака од страна, добила нешто у овим преговорима и то тако да је за српску страну обезбеђена аутономија српских општина, а да је за косовску страну обезбеђено спровођење косовских закона. Посебан део ове потцелине чини испитивање два доминантна теоријска приступа проблему децентрализације:

- *консоцијацијског модела* и
- *интегративног модела*

Кандидат тврди да је најбоље применити консоцијацијски модел, никако интегративни, јер би то било погубно по идентитет српског народа на Косову и Метохији. Кандидат сматра да стварање субнационалних јединица омогућава групи, која је мањинска на централном нивоу, да постане већинска на локалном нивоу, и да на тај начин сама управља својим ресурсима, што би јој иначе било онемогућено у потпуно унитарном политичком систему. Кандидат своје тврдње поткрепљује анализом применљивости ових теоријских праваца, идентификујући два кључна принципа, која су заступљена у процесу децентрализације на Косову и Метохији:

- *раздвајање заједница* и
- *ограничену интеграцију*

Кандидат ову потцелину завршава тиме што констатује да је сам процес постизања договора између Београда и Приштине суштински нестабилан и несигуран и да је основна карактеристика процеса брза промена ставова, како Београда и Приштине, тако и ЕУ. Кандидат сматра да су проблеми имплементације Бриселског споразума вишеструки. Не само да тзв. Управљачки тим за Заједницу српских општина Владе Србије нема техничке, материјалне и кадровске ресурсе, већ није потпуно транспарентан, као ни процес израде нацрта статута Заједнице српских општина. Кандидат наводи да је међутим, највећи проблем потпуна одсутност временских рокова или њихово кршење, као и непостојање безбедности за све заједнице и међуетничка мржња и неповерење и неинформисаност, како политичких елита, тако и грађана о самим договорима, што потврђује анализом више података и израдом посебних графикана.

У целини под насловом „Улога држава чланица ЕУ у процесу нормализације односа између Србије и Косова и Метохије“, кандидат се бави применом различитих инструмената које Немачка и остале државе чланице ЕУ преко институција ЕУ током читавог процеса користи по принципу „штапа и шаргарепе“. Нарочита пажња је посвећена не само условима које поставља Немачка, већ и анализи ставова сваке од земаља тзв. Квинте. Кандидат сматра да је за поједине учеснике процеса, тај процес у функцији вршења притиска на Србију и њеног покајања за злочине на Косову и Метохији, а не стварне нормализације односа две стране. Кандидат сматра да земље Квинте карактеришу три принципа:

- *способност самосталног деловања,*
- *независност у односу на ЕУ и*
- *велика покретачка снага*

Кандидат то потврђује анализом ставова Немачке, Француске и Велике Британије. По његовом мишљењу, сукоб на Косову и Метохији је био прекретница за немачку спољну политику јер не само да је Немачка из корена променила свој приступ спољној политици од времена након краја Другог светског рата, већ је консензус у вези са њеним војним ангажманом који јој је на неки начин наметнут од стране савезника у Другом светском рату, а који је трајао 4 деценије, сада био потпуно напуштен. Кандидат наводи да се Немачка одлучила на потпуну подршку независности Косова. Наиме, контрола европске периферије, у коју спада и Балкан, спада у интересну сферу немачке спољне политике након уједињења. Основни циљ такве политике је да се сузбије продирање Русије на просторе Југоисточне Европе, будући да Русија има веома јак утицај у том делу Европе, нарочито у Србији. Увидевши да је Немачка та која предводи блок земаља које су признале независност Косова, и Француска је пожурила да се наметне као водећа земља тако што је одмах по признању независности Косова, отпочела са заговарањем активирања мисије ЕУ на Косову. С друге стране, кандидат сматра да је Британија повремено била чак и екстремнија у свом приступу од САД и Немачке, у жељи да докаже своју лојалност, чак толико да је 1999. године предлагала и копнену операцију у Србији. Главни циљеви Британије, а који су и циљеви САД, били су да се сузбије руски утицај у Србији, односно на Балкану, јер је постајало све

очигледније да ће Русија постати важан играч у међународним односима и зато што је постало јасно да ће Немачка преузети главни део трговине са њеним бившим прекоморским територијама и да ће она постати мотор јачања наднационалних структура ЕУ.

У потцелини под називом „*План Немачке за нормализацију односа између Србије и Косова*“, кандидат анализира на који начин Немачка утиче на еволуцију става Србије према косовском проблему, односно које решење Немачка заиста има у плану. У овој потцелини, кандидат се најпре бави природом немачке дипломатије, тврдећи да Немачка никада неће одустати од својих првобитних захтева и потписивања неког вида уговора о добросуседским односима између Србије и Косова и Метохије, и да ће у будућности користити стратегију примене секундарних инструмената и циљева, чије испуњење је у служби постизања примарног циља. Кандидат сматра да Немачка жели да продуби односе асиметричне међузависности са објектом притиска, како би он испунио све услове које пред њега постави.

У овом делу, кандидат се посебно бави анализом Бриселског споразума, упоређујући га са осталим познатим примерима споразума о нормализацији односа у свету, констатујући да Немачка жели да Србија и Косово и Метохија постигну нека решења која ће подсећати на решења из Ахтисаријевог плана, али и из Основног уговора о нормализацији односа који су потписале Западна и Источна Немачка 1972. године. Од важнијих сличности између Ахтисаријевог плана и Бриселског споразума, кандидат посебно истиче спровођење закона и Устава Косова, међународно-правни статус Косова, службене језике на територији покрајине, националне симболе, успостављање канцеларије Специјалног представника ЕУ, затим, мисије и ЕУ и НАТО-а, али и устројство косовских институција и заштиту права мањинских народа и њихову заступљеност у јавним установама, попут Скупштине Косова и Владе Косова, где су, како кандидат тврди, решења из Ахтисаријевог плана у потпуности преузета.

Међутим, кандидат се бави и анализом модела „две Немачке“, као модела који Немачка жели да примени и у случају успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини. Наиме, по мишљењу кандидата, овај модел

је већ у великој мери примењен, иако до пуне нормализације односа није дошло. Кандидат посебно анализира преамбулу Основног уговора из 1972. године, који означава почетак нормализације односа између Западне и Источне Немачке, затим делове који се баве неповредивошћу граница и суверенитета две стране, али и делове који говоре о обостраној користи сарадње у области привреде, науке и технике, саобраћаја, правних питања, поштанског саобраћаја и телекомуникација, здравства, културе и спорта.

У претпоследњем поглављу, под насловом, „*Београд и Приштина на путу нормализације односа*“, кандидат анализира улогу мисија УНМИК и ЕУЛЕКС на Косову и Метохији и даје закључну оцену процеса европеизације и европских интеграција. Ово поглавље се састоји из три целине.

У првој целини, која носи назив „*УНМИК и ЕУЛЕКС-успех или неуспех?*“, кандидат упоређује резолуцију 1244 Савета безбедности УН са оним што је остварено, а у вези са међународним мисијама на Косову и Метохији. У овом делу, кандидат најпре представља тзв. *стубове активности међународних мисија* и поделу одговорности, да би анализу обогатио статистичким подацима о задовољству грађана Косова и Метохије радом тих истих мисија, који заправо показују њихов делимичан успех, ако не и потпуни неуспех. Кандидат користи и документе који сведоче о састанцима и тајним договорима представника ОВК и међународних мисија након краја рата. Поред тога, ова целина је подељена у неколико фаза, у којима кандидат прати постепену трансформацију рада УНМИК-а и предају контроле ЕУЛЕКС-у након проглашења независности Косова 2008. године. Кандидат сматра да је након овог догађаја, УНМИК остао симболично присутан у покрајини, а да је рад ЕУЛЕКС-а био дефинисан Ахтисаријевим планом о надгледаној независности Косова. У последњем делу ове целине, кандидат анализира рад ЕУЛЕКС-а, истичући формалне али и стварне циљеве мисије.

У овој целини, кандидат посебно анализира аспекте решавања дубоко укоревених конфликта, како би пронашао извор неуспеха међународних мисија на Косову и Метохији и то пре свега служећи се теоријом Џона Бартона. Наиме, кандидат сматра да се овакви конфликти не могу решавати у судовима, преговорима, политичким договорима, јер дугорочно решавање дубоко

укорењених конфликта захтева промену односа, а не тренутно задовољавање захтева. Кандидат тврди да се срж концепта налази у бављењу друштвеним проблемима, уз трансформацију окружења које је довело до конфликта и уз стварање новог окружења које ће умирити непријатељска осећања.

Поред тога, кандидат анализира и неуспешну улогу Хашког трибунала, који је пропустио да оптужи и казни одговорне за злочине на Косову и Метохији, посебно припаднике ОВК, што поткрепљује и подацима о несразмери броја окривљених припадника Војске Југославије и косовских паравојних формација, који заправо нису ни кажњени. Кандидат у овом делу користи највише податке Amnesty International који је усвојио неколико извештаја о раду Хашког трибунала, али и правосудних органа на Косову под окриљем УНМИК-а и ЕУЛЕКС-а, који су исто тако пропустили да казне одговорне за злочине. Кандидат нарочито користи податке које је прикупио у интервјуима са одговорним лицима мисије ЕУЛЕКС, који заправо говоре о томе да ни припадници те мисије немају позитивно мишљење о улози ЕУ на Косову и Метохији и резултатима рада самог ЕУЛЕКС-а. Кандидат тврди да овакав приступ међународних мисија заправо последица старог старатељског система УН, који је третирао територије под међународном управом као незреле и неуспешне, а да се на промовисању успостављања поверења међу заједницама ништа није урадило. По миљењу кандидата, страна која посредује мора познавати не само историју конфликта, већ и разумети њихову срж, филозофију, ефекте таквих сукоба, проблеме погрешних политика, злоупотребе национализма, и да се то не може постићи чак ни дуотрајним изучавањем анатомије сукоба, већ дубоком анализом понашања, људских потреба, фрустрација.

У последњој целини овог поглавља, под насловом *„Европеизација као лек или као плацебо?“*, кандидат посматра домете процеса европеизације, као дела ширег процеса европских интеграција, кроз призму теорија новог институционализма, пре свега институционализма рационалног избора. Ова целина је изузетно значајна јер кандидат повезује концепт моћи и процес европеизације. Наиме, по његовом мишљењу, не само да моћ подразумева концепте подређености и надређености, већ и тзв. паметну моћ. Кандидат сматра да ЕУ на примеру успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини

примењује управо паметну моћ, односно комбинацију притисака тврде моћи и меке моћи убеђивања и привлачности. Кандидат сматра да је политика условљавања, у складу са институционалистичким тврдњама о тзв. *логици последица*, главно обележје ЕУ и производ рационалне стратегије најмоћнијих држава, али да ефекат условљавања зависи од повратне информације коју објекти условљавања пружају, имајући у виду укупне интересе које ће остварити таквим понашањем.

У случајевима решавања конфликта и њихове трансформације, кандидат сматра да ЕУ може да делује на два начина. По његовом мишљењу, треба разликовати две димензије утицаја ЕУ на решавање неког сукоба-са једне стране реч је о ЕУ као *актеру*, а са друге стране о ЕУ као *оквиру*. ЕУ као актер заправо може да утиче на стране у сукобу тако што ће обликовати њихове стратегије у самом процесу решавања сукоба, док друга димензија подразумева да ЕУ може послужити индиректно као опште место које поседује различита решења и нивое управљања, који могу бити од користи странама у сукобу у циљу решења конфликта. То је од посебног значаја за Заједницу српских општина јер систем управљања ЕУ пружа могућности и субнационалним нивоима управљања да учествују у процесу одлучивања. То не значи да чланство у ЕУ неминовно повећава улогу и положај субнационалног нивоа, и да пружа више могућности да се он развија.

По мишљењу кандидата, успех политичког условљавања зависиће од:

- *јасноће,*
- *кредибилитета и*
- *величине и брзине исплате награде*

То значи да стране којима су захтеви упућени, морају знати шта је потребно да ураде ако одлуче да започну процес усклађивања са захтевима ЕУ, будући да несигурност може проистећи из константно променљивих правила унутар ЕУ, али и повремених сукоба држава чланица око најбољег модела приступа према земљама кандидатима. С друге стране, кандидати морају бити сигурни да ће добити обећане награде када испуне захтеве ЕУ, али тако да морају веровати да ће добити награду ако у потпуности испуне услове. Истовремено, кандидат истиче да је надмоћ ЕУ у процесу погађања, која произилази из асиметричне међузависности,

заправо резултат способности ЕУ и држава чланица да укину награде уколико њихови захтеви нису испуњени, што по мишљењу кандидата, представља потпуно погрешан приступ решавању дубоко укорених конфликта. Кандидат истиче да је најнаивнија представа о сукобу, веровати да је он решен оног тренутка када елите страна у формацији сукоба прихвате решење, што се потврђује њиховим потписима на неком документу. То значи да до трансформације неког сукоба мора да се дође одоздо-на горе, односно да решење мора имати подршку свих актера у сукобу. Ако се буде инсистирало само на принципу „штапа и шаргарепе“, мало је вероватно да ће доћи до трансформације сукоба, односно да је највероватнији исход његова деформација.

У последњем делу ове целине, кандидат нуди конкретна решења за ове проблеме. Наиме, по његовом мишљењу, пре него што се стране у сукобу упусте у веома сложен и мукотрпан процес помирења и изградње поверења између етничких заједница, први корак би требало да буде обустављање сваког непријатељства и неки вид договора о основним правилима опхођења једних према другима, како би се поставили здрави темељи за дијалог. Потом, важно је достићи правду, посебно имајући у виду будући Трибунал за ратне злочине ОВК. Он сматра да се мора променити приступ правди и да овај концепт мора да настоји да заобиђе традиционалне механизме правосудног система. Починиоци злочина треба да буду у обавези да представе потпуну истину о злочинима, и то путем јавних слушања где ће се суочавати пре свега са својим жртвама. Суштина је да се особе које су учествовале у сукобима, или које су биле директно повезане са сукобима, не искључују из процеса помирења, као што је то случај са традиционалним приступима остваривању правде, где се све завршава казном или ослобађањем оптуженог за злочин. Главни циљ након изрицања пресуде окривљеном, је створити дакле, ненасилно и нефрустрирајуће окружење у којем се могу спознати интереси и потребе жртава, починилаца злочина и заједнице у целини.

„Закључак и препоруке“ је последњи део рада у коме кандидат сумира резултате до којих је дошао током истраживања, и као и поново разматра и потврђује постављене хипотезе. У својим закључним разматрањима, кандидат је направио и систематизацију резултата истраживања до којих је дошао у претходно

изнетим деловима научног истраживања. У оквиру тога је изнео неколико вредних опсервација који његов закључак приближавају врсном синтетички обликованом закључку.

5. Методе које су примењене у истраживању

Институционализам рационалног избора, за који се кандидат определио, неизбежна је последица својстава предмета и његове унутрашње, структуралне разнородности и као такав захтевао је примену различитих метода приликом научног истраживања.

Битне карактеристике овог теоријског истраживања захтевале су примену следећих метода:

Од основних научних метода, примењене су све основне методе истраживања, пре свега парцијална, структурално - функционална, генетичка анализа, дедукција и индукција, а од општенаучних метода највише хипотетичко-дедуктивна метода. Од метода за прикупљање и обраду података највећу улогу имале су квалитативна анализа садржаја докумената и неутрално, индивидуално, комбиновано испитивање применом психолошке стратегије и логичке стратегије, типа левка, пре свега усмерени, оријентациони интервју.

Документи, књиге, студије и чланци основни су извори података о предмету истраживања, а поред штампаних издања, путем интернета коришћене су доступне архиве и базе података, углавном ЕУ, УН и институција Републике Србије и институција самоуправе на Косову и Метохији.

6. Очекивани резултати и научни допринос

Полазећи од оцене обраде предмета и циља истраживања, начина провере постављених хипотеза и избора примењених метода, Комисија констатује да су главни очекивани резултати овог истраживања потврђени у овој дисертацији.

Кандидат је добро изабраним методичким поступцима и њиховим умешним коришћењем у својим истраживањима успео да аргументовано покаже научну оправданост свог истраживања која се испољава у верификацији постојећих научних сазнања о политичким аспектима и детерминантама процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини. Друштвена оправданост је, генерално гледано, постигнута већ испуњењем захтева научне оправданости. Непосредна друштвена оправданост у овом конкретном случају дата је и у доприносу разјашњавања неких актуелних питања политичке праксе, а која се тичу могућих праваца развоја и имплементације неизоставних решења кроз интернационалне интеграције.

Кандидат је у свом раду користио адекватне појмове и категорије који су омогућили аналитичку обраду предмета истраживања, и користећи савремен приступ проблему истраживања дао систематски преглед свих елемената и кључних момената који се тичу политичких аспеката и детерминанти процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини, чиме је извршио помак у политичкој науци.

Значајан научни допринос овог докторског рада представља и објективна идентификација главних актера и пројеката процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини, која је остварена на систематичан и научно прегледан начин, чиме су постављене концептуалне основе за неминовна будућа научна истраживања ове теме, као и проблема и феномена који иду уз њу.

Кандидат је исправно проценио домете али и највеће проблеме са којима се сваки од ових пројеката суочава, као и њихову релевантност за савремена

истраживања у домену политичке науке и праксе. Потврђен је и очекивани допринос аналитичког и синтетичког прилаза теми и резултатима истраживања је указано да они, управо због своје свеобухватности, могу да допринесу успешности и сваког будућег научног истраживања на ову тему.

Научни допринос ове дисертације се заснива на два битна момента. Прво, у нашој и, нама познатој, научној литератури ова тема у облику јединственог научног дела није обрађена, те је ова докторска дисертација потпуно оригинална. Друго, научни допринос теме заснива се и на научном циљу и значају обраде теме. Њен циљ – научно објашњење, нуди резултате вишедисциплинарног домашаја – политичких наука, безбедности, међународних односа и права, управо због повезаности у међусобној условљености у изради ове докторске дисертације. Друштвени допринос огледа се у доприносу дисертације даљем току процеса успостављања политичких односа између власти у Београду и Приштини, а у оквиру процеса глобализације.

Комисија је утврдила да је кандидат МА Стефан Недељковић, на основу коректно дефинисаног проблема, предмета, циљева и хипотеза истраживања на задату тему, остварио следеће резултате и низ мањих и већих научних доприноса:

- Определио се за истраживање теме која до сада није обрађивана у нашој и иностраној политичкој мисли и обрадио је на методолошки адекватан и систематичан начин.
- Адекватним истраживачким приступом кандидат је потврдио своју генералну хипотезу
- Кандидат је у свом истраживању успешно идентификовао и представио релевантне ауторе и репрезентативне радове, чиме је успешно направио целовит приказ предмета истраживања.
- Кандидат је у свом раду реализовао све постављене научне циљеве истраживања.

- Дисертација МА Стефана Недељковића не представља на плану својих достигнућа само аналитичку дескрипцију, већ и дисертацију коју карактеришу и елементи научног објашњења.
- Комисија констатује да је кандидат у свом истраживању пружио уверљиву аргументацију за своје коначне закључке.
- У раду је примерено коришћена референтна литература еминентних домаћих и страних аутора. Број цитата и дати списак литературе доприносе уверењу Комисије да је кандидат користио у свом раду важну и релевантну документациону грађу и имао добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидата да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом и архивским документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методској усмерености кандидата.
- Велики број фуснота у докторској дисертацији кандидата МА Стефана Недељковића је умесан и доприноси квалитету и научној валидности овог рада.
- Рад је писан разумљивим и лаким стилем и језиком, са несумњиво добрим познавањем политичке теорије и праксе.

7. Предлог Комисије

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидата МА Стефана Недељковића, под насловом „Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације”, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно

брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидата МА Стефана Недељковића под насловом „Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације” и једногласно се опредељује да

ПРЕДЛОЖИ

1. Да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације МА Стефана Недељковића под насловом „Успостављање политичких односа између власти у Београду и Приштини у оквиру процеса глобализације” и одреди Комисију за одбрану докторске дисертације.

2. Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација МА Стефана Недељковића и овај Реферат о оцени докторске дисертације да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду,
10. новембра 2016.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Љубодраг Димић

Проф. др Слободан Самарџић

Проф. др Драган Симеуновић
